

N:o 54.

Ank. till Riksd. Kansli den 21 April 1884, kl. 2 e. m.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckt motion om tillägg till 11 § i förordningen angående förlagsinteckning den 13 April 1883.

Lag-Utskottet har från Första Kammaren fått till handläggning emottaga en af Herr Grefve *Fr. Strömfelt* afgifven motion, N:o 18, afseende att bereda förlagsgifvare trygghet, då det verk eller den inrättning, till hvars drifvande förlagslån mot förlagsinteckning lemnats, öfvergår ur förlagstagarens i annan egares hand och följaktligen den i förre egarens gods förvärfvade förmånsrätt upphör.

Motionären framhåller, att gällande »Förordning angående förlagsinteckning», som i öfrigt kan anses motsvara tidens kraf, likväl ännu är lika bristfällig, som föregående förordningar under nära tvenne århundraden, i det afseende att förlagsgifvare genom att förlagstagare afyttrar det verk eller inrättning, till hvars drifvande förlagsgifvaren lemnat lån mot förlagsinteckning, om hvilket afyttrande denne gemenligen aldrig på förhand får någon kännedom, förlorar sin säkerhet samt derigenom tillika äfventyrar hela sitt fordringsbelopp. Motionären förtydligar förhållandet genom ett exempel. »A har mot förlagsinteckning lånat B 100,000 kronor, B säljer en dag hela sin fabrik med löseegendom till C, inteckning är enligt nyss antagna förordnings 4 § i rådhusrättens protokoll öfver förlagsinteckningar intagen; A får ingen kännedom om försäljningen; köpeskillingen liquideras och förskingras; B gör konkurs, och när A presenterar sin inteckning, så befinnes den icke ega mer än papperets värde, alldenstund den såsom säkerhet upphörde och tillintetgjordes genom B:s

transaktion med C, hvilken senare är utan ansvar för B:s förbindelse. Finnes någon tillgång i konkursen, får då A ingå såsom fordrings-egare lika med öfrige oprioriterade borgenärer. A har då icke allenast förlorat *sin* förmånsrätt, utan kommer efter några i lag uppräknade prioriterade borgenärer». Några fabriksföreningar hade ock, hörda öfver komiterades förslag till förordning angående förlagsinteckning, uttalat, att bestämmelser borde i förordningen införas, hvarigenom förlagsgifvares ställning tryggades för fall, som här afses, samt att dessa föreningar ansåge förlagsinteckning såsom rättsinstitut i annat fall blifva af föga värde och för industrien af ringa nytta. Motionären anför vidare, hurusom förlagsgifvares ställning icke kan anses betryggad genom den i 11 § af gällande förordning i ämnet införda bestämmelse, att förlagsskulden, vid öfverlåtelse af verk eller inrättning för hvars drifvande förlagsinteckning blifvit meddelad, genast är till betalning förfallen, enär liqviden emellan säljare och köpare finge verkställas utan att förlagsgifvaren blifvit tillförsäkrad något sätt att dessförinnan kunna få vetskap derom att öfverlåtelse egt rum. Då den af 1882 års Lag-Utskott föreslagna bestämmelse, att nye egaren under vissa villkor skulle med den egendom, han öfvertagit — hvilken ju oftast tillkommit medelst förlagsgifvarens penningeförsträckning — blifva ansvarig för förlagslånet, icke kunnat antagas därför att den ansågs införa sakrätt i lösegendom, och då strafflagens stadgande om kriminelt ansvar å säljaren (förlagstagaren) ingalunda medförde trygghet för förlagsgifvaren mot förlust, återstode det, i motionärens tanke, endast att i förordningen införa ett stadgande, som tillförsäkrade förlagsgifvare möjlighet att kunna erhålla kunskap om försiggången försäljning, innan liqvid egde rum och penningarne förskingrats, på det att han måtte blifva i tillfälle att, om så befunnes nödigt, sätta säljaren i konkurs, medan tillgång hos denne ännu funnes, och dymedelst komma i åtnjutande af den förmån, lagen honom tillerkänt i och genom den skedda inteckningen.

Hufvudsakligen på dessa skäl föreslår motionären ett tillägg till 11 § i förordningen angående förlagsinteckning af följande lydelse: "börande öfverlåtelsen trenne gånger i allmänna tidningarne, minst 14 dagar mellan hvarje gång, kungöras innan liqvid eger rum, och vare köparen, intill dess sådant kungörande skett, lika med förlagstagaren för förlagsskulden ansvarig, dock ej utöfver köpeskillings belopp".

Utskottet delar motionärens åsigt, att förlagsgifvare i de fall, som i motionen afses, verkligen kan komma att lida en oförskyld minskning i sin rätt, hvilket lagstiftningen bör söka att förebygga. Då en ny förordning för förlagsinteckningsinstitutets upprätthållande af regering och Riksdag ansetts nödig, ligger det i sakens natur, att denna förordning bör vara så fullständig, att rättsinstitutet får all den betydelse, det bör ega för att verksamt kunna befordra ett sundt affärs- och näringslif. Om då, såsom här onekligen är händelsen, förlagsgifvare kan komma att förlora ej allenast sin säkerhet, utan tillika hela sitt fordringsbelopp, och detta endast genom ett ofta helt hastigt mellan förlagstagare och tredje man ingånget aftal, om hvilket förlagsgifvaren sällan får kunskap förr än det redan är verkställt, och hvilket han i alla händelser ej lagligen kan hindra, synes man kunna fordra, att han, som väl har äldre rätt till förlaget, än den nye köparen, på lagstiftningens väg skyddas mot att på sådant sätt tillskyndas förlust.

Redan vid föregående riksdagar har Utskottet uttalat denna åsigt och särskildt i sitt vid 1882 års riksdag afgifna utlåtande i ämnet yttrat, "att det länge anmärkts såsom en hufvudsaklig brist i gällande lagstiftning om förlagsinteckning, att deri saknats bestämmelse i nämnda afseende". Vid denna riksdag föreslog därför Utskottet vid behandling af Kongl. Maj:ts då till Riksdagen aflåtna förslag till "Förordning angående förlagsinteckning" intagandet i nämnda förordning af en särskild § (11 §), genom hvars antagande förlagsgifvare skulle erhållit verklig trygghet, då det verk eller inrättning, till hvars drifvande förlagsinteckning blifvit beviljad, öfvergick ur förlagstagarens i annan egares hand, men denna § blef icke godkänd af Första Kammaren. Vid 1883 års riksdag tillstyrkte visserligen Utskottet det då framlagda Kongl. förslaget, i hvilket influtit en 11 § med stadgande att, genom öfverlåtelse af verk eller inrättning, för hvars drifvande förlagsinteckning blifvit beviljad, förlagsskulden vore emot förlagstagaren till betalning förfallen, men Utskottet ansåg detta stadgande dock icke vara tillräckligt verksamt och uttalade den öfvertygelsen, att, "derest i framtiden något lämpligt sätt att än ytterligare betrygga förlagsgifvarens rätt skulle blifva uttänkt och föreslaget, detsamma ock skulle vinna lagstiftande maktens bifall".

Utskottet har funnit motionärens förslag vara egnadt att bereda en sådan ytterligare trygghet, hvilken är så mycket mer af behovet påkallad, som, om med skäl kan sägas, att låneformen mot säkerhet af förlagsinteckning icke i verkligheten motsvarat sin bestämmelse, enär sådan inteckning hittills icke annat än undantagsvis kunnat såsom

säkerhet användas utan särskild borgen, anledningen dertill just torde vara att söka i frånvaro af tillräckligt verksam bestämmelse i nu förevarande syfte. Om en sådan tillräckligt verksam bestämmelse i förordningen införes, blifver förlagsinteckning icke allenast *i och för sig* en mera användbar säkerhet, utan förlagslån kommer antagligen äfven att betinga *lägre ränta*, än förut, och rättsinstitutet åstadkommer då hvad med detsamma afses.

Kunde än större trygghet beredas förlagsgifvare än den, som genom ett bifall till motionärens förslag skulle ernås, vore sådant naturligen önskvärdt.

Då Kongl. Maj:t bäst är i tillfälle att bedöma, i hvad mån och på hvad sätt största möjliga trygghet i nu förevarande afseende må kunna åstadkommas, vare sig på det af motionären föreslagna eller på annat sätt, får Utskottet, med anledning af motionen, hemställa,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Konungen anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och till Riksdagen afgifva förslag till lagbestämmelser i syfte, att större trygghet mot förlust, än nu gällande förordning angående förlagsinteckning lemnar, beredes förlagsgifvare, då förlagstagare till annan öfverlåter bruk, grufva, fabrik eller inrättning, för hvars drifvande förlagslån blifvit mot förlagsinteckning lemnadt.

Stockholm den 21 April 1884.

På Lag-Utskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.

Reservationer:

af Herrar *Bergström, Bäckström, Stråle och Forssell.*
